

uredio ga ne samo za najraznije životne potrepštine nego i kao rakijašnicu. U tom je selu živio jedan siromašni, ali radin i čestit seljak, koji je poštenim radom svojim izdržavao obitelj svoju. Prolazeći jednom rano u jutru — bilo je studeno — kraj dućana, navrati se unutra, da se ogrije trgovčevom špirom; jadnik nije ni slutio, da će ovu sklonost njegovu, računajući sa slaboćom njegovom, egoistični trgovac upotrebiti na njegovu propast. Sutradan hoće da prodje mimo dućana, a trgovac ga pita, ne će li na rakiju. Seljak se ispričava, da nema novaca, ali trgovac daje na vjeru. Kako i ne će poštenu čovjeku, ta vratit će. Odsada je u rukama trgovčevim. Dug se gomila, seljak ne smaže, da otplati, pa mora na jesen dio prihoda za nj dati, slijedeće godine još teže izlazi, a svršetak? Trgovac postaje gospodar sirotinje njegove, a seljak njegov sluga. Nevidljivo dakako, nikakovome državnom zakonu dosežno zlorabi trgovac slaboću onoga čovjeka na svoju korist. No pita se: nema li egoističnoj težnji granica? Ne bi li se ona morala povući bar ondje, gdje težnja za stjecanjem postaje pohlepa za tuđim imetkom? Gdje prednost spretna gospodara prelazi u nezasično izrabljivanje intelektualno i gospodarski slabijega? gdje dobar gospodar postaje za o čovjek? Ne moraju li bar tu zahvatiti etički motivi kao regulatori gospodarskih sila? Apsolutni egoizam, i ako je kao teorija logički moguć, nije praktično provediv, kako je dobro istakao Höffding, jer nužno radja trajnu borbu — otvorenu ili prekrivenu — sa društvom i protiv društva. S pravom je stoga rekao već Fridrik Veliki u jednom pismu D'Alembertu (1770.): što društvo zajedno drži,